

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ: ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Βαλεντίνη Μονιάρου–Παπακωνσταντίνου

*ΤΕΙ Αθήνας, Κολοκοτρώνη 17, Π. Πεντέλη, 152 36, Αθήνα.
valpap@teiath.gr*

Άννα Τσατσαρώνη

*Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Δαμασκηνού και Κολοκοτρώνη, 201 00, Κόρινθος
tsatsaro@uop.gr*

Περίληψη: Την τελευταία δεκαπενταετία εκφράζεται ενδιαφέρον από το διδακτικό προσωπικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τους ερευνητές στον τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης και τις επαγγελματικές ενώσεις για τις αλλαγές που επισυμβαίνουν στον τομέα της πληροφόρησης. Η επιστημονική συζήτηση αναφορικά με το μετασχηματισμό του θεσμού των βιβλιοθηκών σε σύγχρονους πληροφοριακούς οργανισμούς δημιουργεί ένα ερευνητικό ενδιαφέρον τόσο σχετικά με το είδος των δεξιοτήτων που απαιτούν οι νέοι ρόλοι των επαγγελματιών του τομέα αυτού, όσο και με τα χαρακτηριστικά, τα σχέδια και τις φιλοδοξίες των ατόμων που εισάγονται στα τμήματα Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης.

Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν οι ερευνητικές μελέτες που εντοπίστηκαν μέσω μιας συστηματικής επισκόπησης της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας και θα συζητηθούν τα βασικά συμπεράσματα στα οποία οδηγεί η κριτική ανάλυσή τους. Η βασική διαπίστωση ότι η εκπαίδευση των φοιτητών στον τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης είναι μια περιοχή έρευνας στην οποία δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη σημασία, υποδεικνύει την ανάγκη για την ανάπτυξη μιας προβληματικής η οποία θα επιτρέψει τη μελέτη της εκπαιδευτικής πορείας και συγκρότησης των ταυτοτήτων των εκπαιδευομένων στον τομέα αυτό στη σημερινή κρίσιμη συγκυρία.

Λέξεις κλειδιά: Βιβλιοθηκονομία, σπουδές πληροφόρησης, βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση, επιλογή σπουδών, εκπαιδευτική καριέρα, επαγγελματίες πληροφόρησης, φοιτητές βιβλιοθηκονομίας

STUDENTS' DECISIONS TO STUDY LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE: A REVIEW OF RECENT RESEARCH

5.03

Valentini Moniarou–Papaconstantinou

*TEI of Athens, 17 Kolokotroni Str., P. Penteli, 152 36, Athens, Greece
valpap@teiath.gr*

Anna Tsatsaroni

*University of Peloponnese, Department of Social and Education Policy
Damaskinou & Kolokotroni str., 201 00, Korinth
tsatsaro@uop.gr*

Abstract: During the last fifteen years or so, changes in the information field have been a subject of great interest among the academic staff of the library and information science (LIS) departments, researchers, and the related professional organizations. The academic debate concerning the transformation of the institution of the library into a modern information organization has stimulated researchers to explore issues concerning both the kind of skills that the new roles of professionals in this sector require, and the characteristics, plans, and aspirations of individuals that are selected to study in LIS departments.

In this paper we shall present the studies that were identified through a thorough review of related literature, and discuss the main results from our critical reading and analysis of this literature. Our basic conclusion is that the education of LIS students is an underdeveloped area of research. This suggests that there is a need to develop a problematic which could assist the study of students' educational careers and the construction of their identities, at this crucial conjuncture.

Keywords: Library science, information studies, LIS education, LIS choice, educational career, LIS professionals, LIS students

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Στην κοινωνία της Πληροφορίας και της Γνώσης το κέντρο βάρους μετατίθεται από την παραγωγή υλικών αγαθών στην παραγωγή, αναπαραγωγή και μετάδοση της πληροφορίας (Σταμάτης 2005). Η Οικονομία και η Κοινωνία της Γνώσης δεν είναι μόνο αγορές πληροφοριών, στις οποίες μπορούν να διατεθούν προϊόντα και υπηρεσίες, αλλά ένας χώρος στον οποίο επιχειρήσεις, βιομηχανικοί τομείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα καλούνται να συνεργαστούν στη διανομή και το μετασχηματισμό των πληροφοριών και της γνώσης σε ιδέες, ευκαιρίες και λύσεις που δημιουργούν οικονομική και κοινωνική ευημερία (Matersca 2004). Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που δημιουργούνται απαιτούν διαχείριση της πληροφορίας, αλλά και δημιουργία υποδομών για τη μετατροπή της πληροφορίας σε γνώση.

Στο πλαίσιο αυτού του περιβάλλοντος, ο τομέας της πληροφόρησης μεταβάλλεται θέτοντας σε συνεχή ρευστότητα τα όρια, τους συμμετέχοντες και τους κανόνες του ανταγωνισμού (Van House και Sutton 1996). Πολλοί ερευνητές βιβλιοθηκονόμοι αναγνώρισαν ως σημαντικές δυνάμεις στο πεδίο της πληροφόρησης, καθοριστικές των αλλαγών, την τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών, το Διαδίκτυο, την παγκοσμιοποίηση, τους οικονομικούς και πολιτικούς μετασχηματισμούς, την αναδυόμενη αγορά εργασίας, την είσοδο στον τομέα της πληροφόρησης ανταγωνιστικών ομάδων και την αυξανόμενη στρατηγική αξία της πληροφορίας στην οικονομική, εκπαιδευτική και κοινωνική ανάπτυξη (Andrews και Ellis 2005, Μονιάρου–Παπακωνσταντίνου, Χατζημάρη και Τσάφου 2005, Myburgh 2003, Stueart 1998, Moore 1998, Newton και Dixon 1999, Van House και Sutton 1996, Ole Pors 1994).

Η απασχόληση των αποφοίτων στο Δημόσιο τομέα, η έμφυλη διάσταση του επαγγέλματος στο οποίο η πλειονότητα των εργαζομένων είναι γυναίκες (Harris και Wilkinson 2001), το “habitus” των επαγγελματιών το οποίο διαμορφώνεται κυρίως από το περιβάλλον των βιβλιοθηκών και τις αξίες του Δημόσιου τομέα (Van House και Sutton 1996) είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κλίματος δυσπιστίας έναντι του έργου που μπορεί να επιτελέσουν οι επαγγελματίες της πληροφόρησης. Επί πλέον, στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας υπήρχε προβληματισμός για ενδεχόμενη “κρίση” του επαγγέλματος και περιορισμό των απαιτήσεων για ειδικευμένο προσωπικό λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας και της εξάπλωσης της πληροφοριακής παιδείας στον ευρύτερο πληθυσμό. Ο Moore (1996) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι *“η πληροφορία αποτελεί μέρος της κουλτούρας μας, διαμορφώνει τον τρόπο εργασίας μας, μας βελτιώνει ως άτομα”*, και διατυπώνοντας το ερώτημα εάν *“υπό αυτές τις συνθήκες υπάρχει ανάγκη για επαγγελματίες της πληροφόρησης, όταν ο οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει επαγγελματίας στη χρήση των πληροφοριών”*, καταλήγει με την άποψη ότι η τεχνολογία ενισχύει περισσότερο, παρά υποβαθμίζει το ρόλο των βιβλιοθηκονόμων, δημιουργώντας νέες προκλήσεις.

Ο σκεπτικισμός που είχε εκφραστεί προηγουμένως αντικαθίσταται τώρα από τη δυναμική παρουσία των επαγγελματιών της πληροφόρησης στο ψηφιακό περιβάλλον η οποία δεν περιορίζεται στο επίπεδο του ρητορικού λόγου. Ο επαγγελματίας της πληροφόρησης

δεν θεωρείται πλέον “θεματοφύλακας της γνώσης” και “μηχανικός διανεμητής”, αλλά “διαμεσολαβητής” και “διευκολυντής” (enabler). “Διαμεσολαβητής” θεωρείται εκείνος ο οποίος αναλύει τις ανάγκες των πελατών υπό την ευρεία έννοια –τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, τους στόχους, τις δραστηριότητες, τις προτιμήσεις τους για στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών– και αξιοποιεί τις γνώσεις αυτές για τη παροχή εξειδικευμένης πρόσβασης στο πελάτη σε ευρύτητα διανεμημένες πηγές (Marfllet και Kelly 1999). Ο επαγγελματίας της πληροφόρησης που χαρακτηρίζεται ως “διευκολυντής” είναι εκείνος που παρέχει υπηρεσίες στους χρήστες, οργανώνει τις πηγές κατά τρόπο χρήσιμο γι’ αυτούς, διευκολύνει τους ενδιαφερόμενους να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν νέες πηγές και ιδέες, συνδέοντας τους με τα έντυπα και ηλεκτρονικά προϊόντα και βοηθώντας τους να αποκτήσουν δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας που θα τους επιτρέψουν την αξιολόγηση των πληροφοριών (Brophy 2000, Soy 1996). Επί πλέον, ο εκπαιδευτικός αυτός ρόλος των επαγγελματιών της πληροφόρησης, φαίνεται ότι επεκτείνεται και περιλαμβάνει την υποκίνηση κοινωνικών ομάδων στη διαδικασία αναζήτησης και χρήσης πληροφοριών, στη πραγματική χρήση των πληροφοριών στη λήψη αποφάσεων και στην παροχή επιμορφωτικών προγραμμάτων για απομακρυσμένους χρήστες (Erasmus 2001).

Στην εποχή της Πληροφορίας και της Γνώσης οι ειδικοί στη διαχείριση πληροφοριών θεωρούνται σημαντικοί εφόσον προσφέρουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον οργανισμό, ανταποκρινόμενοι με ταχύτητα στις ανάγκες πληροφόρησης. Η πληροφορία, παραγόμενη εσωτερικά και εξωτερικά, είναι ζωτικής σημασίας για τον οργανισμό που βασίζεται στη γνώση και σημαντική για τη ανάπτυξη της καινοτομίας και τη συνεχή μάθηση. Η διανομή της πληροφορίας θεωρείται επίσης σημαντικός πόρος για τον οποιοδήποτε οργανισμό, ο οποίος επιχειρεί να κατανοήσει και να διαχειρισθεί το πνευματικό του κεφάλαιο, συχνά σε παγκόσμιο περιβάλλον (Special Libraries Association 2003). Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης, λόγω των ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων που διαθέτουν, μπορούν να βοηθήσουν στο μετασχηματισμό των πληροφοριών σε δομές χρήσιμες και εύκολα προσβάσιμες γνώσης. Είναι σε θέση να οργανώσουν αποτελεσματικά συστήματα επιμόρφωσης όσον αφορά στις δεξιότητες πληροφόρησης, να εμπλακούν στο σχεδιασμό και ανάπτυξη θεματικών πυλών, να σχεδιάσουν συστήματα διεπαφής, που καθιστούν δυνατή τη μετατροπή της πληροφορίας σε γνώση, και να προωθήσουν λύσεις οι οποίες παρέχουν ίση πρόσβαση στο δίκτυο της γνώσης σε ομάδες με διαφορετικό κοινωνικό–οικονομικό επίπεδο. Επί πλέον δημιουργούν οργανωτικά συστήματα διαχείρισης πληροφοριών, αναπτύσσουν αρχιτεκτονικές γνωστικών και πληροφοριακών συστημάτων και ασχολούνται, στο πλαίσιο διεπιστημονικών ομάδων, με την ψηφιοποίηση υλικού για μελλοντική πρόσβαση (Fisher 2004). Δραστηριοποιούνται, επίσης, σημαντικά στην ανάπτυξη και υιοθέτηση προτύπων σε σχέση με την ηθική και κατάλληλη χρήση των πληροφοριών (Special Libraries Association 2003). Η συσώρευση τεράστιου όγκου πληροφοριών είναι αυξανόμενο πρόβλημα, και οι επαγγελματίες της πληροφόρησης χρειάζονται περισσότερο από ποτέ διότι μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος πληροφόρησης, και στη δημιουργία καταλλήλων συστημάτων πρόσβασης τα οποία είναι ικανά να διασφαλίσουν την πρόσβαση στις πληροφορίες, ώστε οι χρήστες τώρα και στο μέλλον να στηρίζονται σε αυτές με εμπιστοσύνη (Cline 2000).

Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης είναι σε θέση να προσφέρουν στις νέες συνθήκες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, μέσω του εντοπισμού, επεξεργασίας και αναμόρφωσης των πληροφοριών με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις εξειδικευμένες και εξατομικευμένες απαιτήσεις των ενδιαφερομένων (Chernatory και Harris 2000). Τα προϊόντα προστιθέμενης αξίας και οι υπηρεσίες που παρέχουν οι επαγγελματίες της πληροφόρησης αυξάνουν τη χρησιμότητα των πληροφοριών και γνώσεων μέσω της διευκόλυνσης της χρήσης και της διασφάλισης της ποιότητάς τους (Matersca 2004).

Οι νέοι ρόλοι που καλούνται να αναλάβουν ή φαίνεται ότι αναλαμβάνουν ήδη οι επαγγελματίες της πληροφόρησης, στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στο δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον της πληροφόρησης και να διαμορφώσουν τις εξελίξεις, έχουν προκαλέσει συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη διαμόρφωσης ενός νέου προτύπου εργαζόμενου στο πεδίο αυτό και ως εκ τούτου την ανάγκη στρατολόγησης στα τμήματα Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης νέων, ικανών ατόμων. Έτσι, υποστηρίζεται, ότι η πρόκληση για ουσιαστική συμμετοχή στη διαμόρφωση των εξελίξεων στον 21ο αιώνα, η ανταπόκριση στις νέες ευκαιρίες, η ανάπτυξη του γνωστικού αντικειμένου της πληροφόρησης και το μέλλον του επαγγέλματος, εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από την ποιότητα των φοιτητών των τμημάτων Βιβλιοθηκονομίας (Hallam και Partridge 2005, Bridland 1998, Banfield 1992).

Η εκπαίδευση των ατόμων που εγγράφονται στα αντίστοιχα τμήματα δεν έχει αναδειχθεί ως ερευνητικό πεδίο μέχρι σήμερα στη χώρα μας, παρά την εξαιρετική σημασία του, η οποία τεκμηριώνεται από την επισκόπηση ενός σχετικού σώματος βιβλιογραφίας και την κριτική ανάλυσή του που αποτελεί το κύριο μέρος της παρούσας εισήγησης.

Ειδικότερα, στόχος της επισκόπησης που επιχειρείται είναι να αναδειχθούν τα κενά στην υπάρχουσα βιβλιογραφία σε σχέση με την επιστημονική διερεύνηση των διαδικασιών λήψης απόφασης των νέων ατόμων ως προς την επιλογή της επιστήμης της Πληροφόρησης στις σημερινές κρίσιμες συγκυρίες και να αιτιολογηθεί η ανάγκη ανάπτυξης μιας προβληματικής, η οποία θα επιτρέψει την ενιαία μελέτη της αρχικής επιλογής της Βιβλιοθηκονομίας—Πληροφόρησης και της διαδρομής των εκπαιδευομένων στα αντίστοιχα ιδρύματα.

2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Ο μετασχηματισμός του έργου της πληροφόρησης, λόγω της τεχνολογίας και των κοινωνικών, πολιτικών, πολιτισμικών και οικονομικών προτεραιοτήτων παγκοσμίως, έχει διαφοροποιήσει το πρότυπο των επαγγελματιών της πληροφόρησης. Ο ρόλος τους εντάσσεται σε ένα νέο, σύμφωνα με την άποψη πολλών αναλυτών, οργανωτικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο η διαχείριση της πληροφορίας και γνώσης και η δημιουργία αξίας συνδέονται στενά (Rowley 2003).

Η αποτελεσματική διαχείριση της πληροφορίας απαιτεί επαγγελματίες, οι οποίοι κατανοούν την πληροφορία, και τον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και χρήσης της για διαφορε-

τικούς σκοπούς, είναι δεκτικοί σε νέες ιδέες, κατανοούν τα νομικής και ηθικής φύσεως ζητήματα τα οποία συνδέονται με την παροχή των πληροφοριών, και μπορούν να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες του οργανισμού (Johnson 1998). Στο περιβάλλον της πληροφόρησης, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα αλλά και στο άμεσο μέλλον, θα υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη για επαγγελματίες οι οποίοι δεν θα εντοπίζουν αποσπασματικά πληροφορίες, αλλά θα είναι σε θέση να απομονώνουν και να οργανώνουν τις σημαντικές πληροφορίες, να τις εντάσσουν σε ένα πλαίσιο αναφοράς, να τις εκτιμούν, να τις συγκρίνουν και να τις αξιολογούν (Dunper 1998). Στο ψηφιακό περιβάλλον η διατύπωση άποψης αποτελεί την πιο σημαντική πηγή (Saffo όπως αναφέρεται στο Danner 1998). Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης πρέπει να σκέπτονται περισσότερο για το πλαίσιο και την άποψη παρά για το περιεχόμενο και την πρόσβαση ως ξεχωριστές έννοιες. Η ικανότητα ορισμού πλαισίου στη αναζήτηση πληροφοριών συνιστά κομβικό σημείο για το μέλλον του επαγγελματία της πληροφόρησης, το πλαίσιο όμως αυτό είναι προϊόν περιεχομένου και πρόσβασης, και συνεπώς προϋποθέτει την κατανόηση τους (Dunper 1998).

Ο επαγγελματίας της πληροφόρησης είναι διαχειριστής δικτύων, περιεχομένου, γνώσης, και αναλυτής “ανταγωνιστικής νοημοσύνης” (Pedley 2001). Η αυξανόμενη διεισδυτικότητα της πληροφόρησης σε όλους τους τομείς έχει ως αποτέλεσμα ποικιλότητα στο πεδίο απασχόλησης, το οποίο επεκτείνεται εκτός των παραδοσιακών ορίων των βιβλιοθηκών (Brine και Feather 2003). Ο 21ος αιώνας παρέχει ευρεία κλίμακα ευκαιριών στους επαγγελματίες της πληροφόρησης, οι οποίοι πρέπει να υιοθετήσουν θετική, ενεργητική συμπεριφορά (Barucson—Arbib και Bronstein 2002) και να είναι δημιουργικοί στην εκπλήρωση των ρόλων τους. Η ικανότητα ανταπόκρισης στην αλλαγή, η ευελιξία, η δεκτικότητα σε νέες ιδέες και η προσαρμογή αποτελούν βασικά γνωρίσματα για επιτυχία στο εργασιακό περιβάλλον.

Επιπλέον οι αλλαγές στο χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, στην αγορά εργασίας, η αλλαγή της αντίληψης από μια εργασία που διαρκεί όσο και η επαγγελματική ζωή στη δυνατότητα απασχόλησης κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής, οι αλλαγές στο τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον στο πλαίσιο του οποίου λειτουργούν οι πληροφοριακοί οργανισμοί, και ο κυρίαρχος λόγος που αναπτύσσεται στον τομέα της πληροφόρησης και ενισχύει την ιδιωτικοποίηση της πληροφορίας έχουν ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη επιστημονικού προβληματισμού ως προς την επανεκτίμηση των δεξιοτήτων των βιβλιοθηκονόμων (Andrews και Ellis 2005, Ashcroft 2004, Brine και Feather 2003, Harris και Wilkinson 2001).

Συγκεκριμένα, παράγοντες όπως οικονομικές πιέσεις, τεχνολογία, πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών, καθώς και εναλλακτικοί τρόποι κάλυψης πληροφοριακών αναγκών, καθιστούν, σύμφωνα με την άποψη πολλών αναλυτών, επιτακτική την απόκτηση επιχειρησιακού προσανατολισμού και ορθής κρίσης για παροχή υπηρεσιών συνδεδεμένων με τις ανάγκες της επιχείρησης και τους σκοπούς του οργανισμού που αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση (Toftoy 2002). Επιπρόσθετα το περιβάλλον στο οποίο μπορεί να ασκηθούν οι δεξιότητες μεταβάλλεται συνεχώς, το έργο της πληροφόρησης δεν είναι πλέον προβλέψιμο

και για το λόγο αυτό υποστηρίζεται ότι υπάρχει η ανάγκη προσαρμογής ώστε να βεβαιώνεται η κατοχή των απαιτούμενων δεξιοτήτων (Audunson, Nordlie και Spangen 2003). Υποστηρίζεται επίσης ότι εκτός από την επιστημονική γνώση και τις παραδοσιακές δεξιότητες που κατέχουν οι επαγγελματίες της πληροφόρησης, υπάρχει ανάγκη αλλαγών με τις οποίες θα επιδιώκεται η απόκτηση μεταφερόμενων δεξιοτήτων, τόσο κοινωνικών όσο και προσωπικών οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες, προκειμένου οι επαγγελματίες της πληροφόρησης να είναι σε θέση να συνεισφέρουν στην επιτυχή πορεία του πληροφοριακού οργανισμού. Έτσι, θεωρείται ότι αποτελεί πρόκληση για τους βιβλιοθηκονόμους η χρήση ειδικών επαγγελματικών δεξιοτήτων προκειμένου να ενισχύσουν το πνευματικό κεφάλαιο και τη συλλογική εμπειρία των οργανισμών, να δημιουργήσουν αξία μέσω της ανάλυσης και σύνθεσης της πληροφορίας και σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην Οικονομία της Γνώσης (Nicolson 1998).

Οι εμπειρικές έρευνες που αφορούν τον τομέα αυτό είναι αρκετές, αλλά δεν έχουν εξετασθεί σε βάθος στην εισήγηση αυτή, επειδή τα ζητήματα που αποτελούν το κύριο αντικείμενο μελέτης είναι αυτά της εκπαίδευσης των φοιτητών και της διαμόρφωσης της ταυτότητας τους. Ωστόσο, από τη συζήτηση που αναπτύσσεται στη βιβλιογραφία για τις δεξιότητες είναι φανερό ότι αναδεικνύεται ένας προβληματισμός σχετικά με την ανάγκη λειτουργίας του θεσμού με αρχές της αγοράς, της σύνδεσης των τμημάτων βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης με τομείς που χαρακτηρίζονται από επιχειρησιακό και τεχνολογικό προσανατολισμό, στοιχεία που υποδεικνύουν την τάση να υιοθετείται ένα τεχνολογικού χαρακτήρα παράδειγμα.

Από το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας, επισημαίνεται η ανάγκη εισαγωγής στα τμήματα βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης νέων ατόμων δυναμικών, ευέλικτων, με ιδέες και όραμα, τα οποία να είναι σε θέση να αναπτύξουν καινοτομία, να διακινδυνεύουν κατά τη λήψη αποφάσεων και να διακρίνονται σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, προκειμένου να αντιμετωπίσει το επάγγελμα τις εξελίξεις με βέβαιο και δυναμικό τρόπο (Fisher 2004, Goulding κ.α. 2000, Guy 1996). Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλοί από αυτούς που εισάγονται στα τμήματα βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης συχνά δεν έχουν κατανοήσει ή δεν έχουν σχηματίσει σαφή άποψη για τον τομέα της βιβλιοθηκονομίας, επισημαίνεται η ανάγκη προσέλκυσης φοιτητών υψηλού επιπέδου, με φιλοδοξίες, οι οποίοι γνωρίζουν και επιλέγουν τον τομέα σπουδών της πληροφόρησης επιθυμώντας να εργασθούν σε τομέα με δυναμική. Επίσης θεωρείται απαραίτητο να εξετασθεί γιατί άτομα με υψηλές επιδόσεις αναζητούν καριέρες σε άλλους τομείς και τι είναι αυτό που τους αποτρέπει από την επιλογή του τομέα της πληροφόρησης (Guy 1996). Η μεταβαλλόμενη δυναμική του εργασιακού περιβάλλοντος και η ανάγκη για νέο είδος επαγγελματιών της πληροφόρησης (New Information Professionals—NIP) αναφέρονται συχνά στη βιβλιογραφία (Hallam και Partridge 2005, Myburgh 2003, Griffith 1998), καθώς και η αδυναμία των τμημάτων βιβλιοθηκονομίας να προσελκύσουν φοιτητές υψηλού επιπέδου (Ole Pors 1994). Σε αυτό το πνεύμα, οι Hallam και Partridge (2005) σημειώνουν ότι προκαλεί ενδιαφέρον το γεγονός ότι μέχρι σήμερα υπάρχει περιορισμένη πληροφόρηση για το είδος των φοιτητών που εισάγονται στα τμήματα βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης και για τις προσ-

δοκίες τους από τα προγράμματα σπουδών και το μελλοντικό τους επάγγελμα.

Σχετικά, είναι ενδιαφέρον ότι ένας σημαντικός αριθμός άρθρων έχει ως αντικείμενο τη γήρανση του επαγγέλματος του βιβλιοθηκονόμου (Hartalson 2001). Το πρόβλημα αυτό οφείλεται εν μέρει στην ηλικία εισαγωγής ατόμων στο επάγγελμα, εφόσον διαπιστώνεται (Tenopir 2002, Wilder 1999) ότι συχνά η βιβλιοθηκονομία επιλέγεται από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που αποφασίζουν να αλλάξουν καριέρα, αλλά και στη μη ελκυστικότητα της συγκεκριμένης επιλογής. Το θέμα αυτό σε συνδυασμό με τον επιστημονικό προβληματισμό που διατυπώνεται για τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες από τους επαγγελματίες της πληροφόρησης, οδηγεί σε διάφορες ερευνητικές προσπάθειες που συνδέονται με ερωτήματα σχετικά με την εισαγωγή στο τομέα της πληροφόρησης νέων ατόμων.

Περιορισμένος αριθμός εμπειρικών ερευνών εξετάζει τους λόγους επιλογής του τομέα σπουδών, τα σχέδια και τις φιλοδοξίες των νέων ατόμων (Hallam και Partridge 2005), καθώς και τις αντιλήψεις των μαθητών για τον τομέα της πληροφόρησης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι το ενδιαφέρον για την επιλογή της βιβλιοθηκονομίας άρχισε να δημιουργείται στη δεκαετία του 1960, αλλά οι περισσότερες μελέτες επικεντρώνονταν στα κίνητρα των βιβλιοθηκονόμων ως προς τη συγκεκριμένη επιλογή από τη στιγμή που ήταν ήδη επαγγελματίες και σε ορισμένες περιπτώσεις αρκετά χρόνια μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους (Farley—Larmour 2000). Με την αυξανόμενη τάση ένταξης των τμημάτων βιβλιοθηκονομίας στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και τη δυναμική που αναπτύσσεται στο πεδίο της πληροφόρησης δημιουργήθηκε ενδιαφέρον για τους λόγους επιλογής καριέρας, την επιλογή εκπαιδευτικού ιδρύματος και την επιλογή προγράμματος.

Στις σημερινές συγκυρίες, οι οποίες αποτελούν μια κρίσιμη καμπή για τον τομέα της πληροφόρησης, παρουσιάζει ενδιαφέρον η επιστημονική διερεύνηση ζητημάτων που συνδέονται με την εκπαίδευση των νέων ατόμων που εισάγονται στα τμήματα βιβλιοθηκονομίας και πληροφόρησης. Ένας σημαντικός αριθμός εμπειρικών ερευνών που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφία εξετάζει την επιλογή του τομέα σπουδών της πληροφόρησης, ενώ τα θέματα που απασχολούν κυρίως τους ερευνητές αφορούν στους παράγοντες που ασκούν επιρροή στην επιλογή του τομέα. Τα υποκείμενα των ερευνών στις περισσότερες μελέτες είναι μεταπτυχιακοί φοιτητές και η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιείται κυρίως μέσω ερωτηματολογίου και σε ελάχιστες περιπτώσεις με συνέντευξη. Τα ευρήματα των ερευνών αυτών παρουσιάζουν ενδιαφέρον, αλλά δεν παρέχουν επαρκείς πληροφορίες ως προς τα σχέδια και τις φιλοδοξίες των φοιτητών ή τους λόγους επιλογής του τομέα σπουδών (Markella και Baxter 2001). Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί ενδιαφέρον όσον αφορά στην εξέταση της επιλογής του τομέα σπουδών σε σχέση με τους μελλοντικούς φοιτητές και τους πρωτοετείς φοιτητές τμημάτων βιβλιοθηκονομίας και πληροφόρησης, αν και ο αριθμός μελετών οι οποίες εξετάζουν το θέμα με αυτή την οπτική είναι περιορισμένος (Markella και Baxter 2001, Farley—Larmour 2000, Genoni και Greeve 1997).

Η επισκόπηση της βιβλιογραφίας που συνδέεται με την επιλογή του τομέα σπουδών της πληροφόρησης καλύπτει το χρονικό διάστημα από το 1985 μέχρι σήμερα επειδή στην

περίοδο αυτή συντελέστηκαν σημαντικές αλλαγές που επηρέασαν το πληροφοριακό περιβάλλον και δημιούργησαν νέες απαιτήσεις για τους επαγγελματίες της πληροφόρησης. Επί πλέον στην περίοδο αυτή αλλαγές στο πεδίο της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως η αναβάθμιση των τμημάτων, η σύνδεσή τους με άλλα επιστημονικά πεδία, η εισαγωγή διαδικασιών αξιολόγησης των τμημάτων και του προσωπικού, έδωσαν ώθηση σε ερευνητικές προσπάθειες ως στοιχείο μιας διαδικασίας επαναδιαμόρφωσης ταυτότητας και προσαρμογής του προσωπικού των τμημάτων.

Οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε σχέση με την επιλογή του τομέα σπουδών της πληροφόρησης μπορούν να διακριθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Μελέτες που εξετάζουν τη στάση και τις αντιλήψεις των μαθητών των τελευταίων τάξεων του σχολείου έναντι διαφόρων τομέων, με έμφαση στη βιβλιοθηκονομία (Markella και Baxter 2001, Genoni και Greeve 1997) (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 1). Τα σημαντικότερα ευρήματα από τις μελέτες αυτές αναδεικνύουν ότι:

- Οι μαθητές οι οποίοι βρίσκονταν στο στάδιο λήψης αποφάσεων επιλογής τομέα σπουδών δεν θεώρησαν τη βιβλιοθηκονομία ενδιαφέρουσα ή δημιουργική καριέρα και πίστευαν ότι το κοινωνικό κύρος, οι επαγγελματικές προοπτικές και οι αποδοχές είναι περιορισμένες. Είχαν περιορισμένη αντίληψη για το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η βιβλιοθηκονομία λόγω της αρνητικής εικόνας και της σύγχυσης για το έργο του βιβλιοθηκονόμου.

- Οι μαθητές δεν θεώρησαν ενδιαφέρον το περιεχόμενο σπουδών τμημάτων βιβλιοθηκονομίας, εν τούτοις αξιολόγησαν περισσότερο ελκυστικό εκείνο που συνδέεται με την τεχνολογία, τα μέσα και την εκδοτική δραστηριότητα. Παρατηρήθηκε διαφοροποίηση ως προς το φύλο, με τους άνδρες να προτιμούν τις ενότητες με τεχνολογικό προσανατολισμό και τις γυναίκες εκείνες που έχουν προσανατολισμό στην εξυπηρέτηση του κοινού.

2. Μελέτες οι οποίες εξετάζουν την αντίληψη πρωτοετών φοιτητών διαφόρων ειδικοτήτων για τη βιβλιοθηκονομία σε σύγκριση με άλλους τομείς (Harris και Wilkinson 2001), (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 2) από τις οποίες διαπιστώνεται ότι:

- Οι φοιτητές κατά το μεγαλύτερο ποσοστό πίστευαν ότι για τους βιβλιοθηκονόμους δεν απαιτούνται ειδικές σπουδές, χρειάζονται λιγότερες γνώσεις υπολογιστών σε σχέση με τους ειδικούς Διαδικτύου και ότι οι επαγγελματικές τους προοπτικές περιορίζονται. Θεώρησαν ότι έχουν τις χαμηλότερες οικονομικές αποδοχές, απασχολούνται κυρίως στο Δημόσιο τομέα και ο μεγαλύτερος αριθμός των απασχολουμένων στο επάγγελμα είναι γυναίκες.

3. Μελέτες που εξετάζουν τους λόγους επιλογής του τομέα σπουδών της πληροφόρησης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο (Hallam και Partridge 2005, Markella και Baxter 2001, Farley—Larmour 2000, James και Goulding 1999, Bello 1996, Heim και Moen 1989, Van House 1988) (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 3). Επισημαίνεται ότι οι φοιτητές των μεταπτυχιακών προγραμμάτων χαρακτηρίζονται από ποικιλότητα ως προς την ηλικία

τους, το ακαδημαϊκό τους υπόβαθρο, την εργασιακή τους βιογραφία, τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες ζωής (Hallam και Partridge 2005).

• Στις περισσότερες μελέτες, οι σημαντικότεροι λόγοι που φαίνεται ότι επηρέασαν την επιλογή της Βιβλιοθηκονομίας είναι η επαφή με το βιβλιοθηκονόμο, η δημιουργικότητα, η αυτονομία, η αγάπη για τα βιβλία και την ανάγνωση και η επιθυμία να εργαστούν σε ένα περιβάλλον που επιτρέπει την επαφή με τον κόσμο περισσότερο, και λιγότερο σε ένα επάγγελμα που επιφέρει υψηλές οικονομικές αποδοχές. Από το τέλος όμως της δεκαετίας του 1990 παρατηρείται κάποια αλλαγή στο προσανατολισμό του επαγγέλματος και στη διαβάθμιση των παραγόντων που επηρέασαν τη συγκεκριμένη επιλογή, και ως σπουδαιότεροι λόγοι αναδεικνύονται οι επαγγελματικές προοπτικές σε βιβλιοθήκες και σε περιβάλλοντα με βαρύτητα στην τεχνολογία της πληροφορίας, το έργο της πληροφόρησης, το γνωστικό αντικείμενο της πληροφόρησης, η τεχνολογία και το ενδιαφέρον για έρευνα.

4. Μελέτες που εξετάζουν τους λόγους επιλογής του τομέα σπουδών με βάση τις απόψεις βιβλιοθηκονόμων που έχουν αποφοιτήσει και είναι πλέον επαγγελματίες σε βιβλιοθήκες και άλλους πληροφοριακούς οργανισμούς (Markella και Baxter 2001, Winston 1997) (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 4).

• Οι απόφοιτοι επικαλούνται ότι επηρεάστηκαν από παράγοντες, όπως ενδιαφέρον για τα επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών, προσωπική επιθυμία για απασχόληση στον τομέα αυτό, εκτίμηση του έργου και του περιβάλλοντος της πληροφόρησης καθώς και επιρροή από σημαντικά πρόσωπα. Στις αρχές, όμως, της δεκαετίας του 2000 παρατηρείται μια μετακίνηση με την ανάδειξη ως σημαντικότερων λόγων εκείνων που συνδέονται με την επιστημονική περιοχή της πληροφόρησης και τη μορφή της απασχόλησης.

5. Μελέτες που εξετάζουν τις αποφάσεις ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, προερχόμενων από άλλους τομείς, ως προς την επιλογή της βιβλιοθηκονομίας και διερευνούν το επίπεδο ικανοποίησής τους (Deeming και Chelin 2001, Ficar 2001) (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 5).

• Η ομάδα αυτή θεώρησε ότι οι λόγοι που επηρέασαν την αλλαγή καριέρας ήταν η αβεβαιότητα και οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στην προηγούμενη εργασία τους, η λανθασμένη αρχική επιλογή, η αντίληψη για τη μορφή του έργου της πληροφόρησης, η αγάπη για τα βιβλία και τις πληροφορίες, η επιθυμία να χρησιμοποιήσουν διαθέσιμες δεξιότητες, η υποβοήθηση άλλων ατόμων, αλλά και πρακτικοί λόγοι.

6. Μελέτες που εξετάζουν θέματα στερεότυπων αντιλήψεων σε σχέση με την επιλογή καριέρας του βιβλιοθηκονόμου (Ole Pors 1994, Walker και Watson 1993, Rothwell 1990).

• Διαπιστώθηκε ότι την περισσότερο αρνητική εικόνα για τον βιβλιοθηκονόμο την έχει η ηλικιακή ομάδα 16–24 ετών, χρονική περίοδος κατά την οποία λαμβάνονται αποφάσεις επιλογής τομέα σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Επίσης, ότι το έργο του βιβλιοθηκονόμου στη συνείδηση του κοινού εκτιμάται σε ποσοστό 68% ως αθόρυβο, 51% με επαναλαμβανόμενες εργασίες και 6% ως σύγχρονο.

• Ο Βιβλιοθηκονόμος στα μέσα που προβάλλουν και διαμορφώνουν το λαϊκό πολιτισμό στη καλύτερη περίπτωση παρουσιάζεται ως επαγγελματίας που δικαιούται εκτίμησης, ενώ τις περισσότερες φορές απεικονίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά του, τα καθήκοντα, το φύλο, την ηλικία ή τη φυσική του εμφάνιση. Κυριαρχεί η εικόνα της γυναίκας βιβλιοθηκονόμου, η οποία ενδιαφέρεται για το διάβασμα, αλλά στην εργασία της περιορίζεται στην εκτέλεση επαναλαμβανόμενων καθηκόντων. Οι περιπτώσεις όπου αναδεικνύεται ο πληροφοριακός ρόλος των βιβλιοθηκονόμων αποτελούν εξαιρέσεις.

3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα σημαντικότερα σημεία τα οποία αναδείχθηκαν από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας είναι η ρευστότητα του πεδίου της πληροφόρησης, ο μετασχηματισμός του έργου της πληροφόρησης, οι τάσεις διαμόρφωσης ενός νέου προτύπου επαγγελματία, το οποίο προωθείται τόσο από επαγγελματικούς φορείς όσο και από εκπαιδευτικά Ιδρύματα, η συζήτηση για απόκτηση νέων δεξιοτήτων, ο επιστημονικός προβληματισμός για την ανάγκη προσέλκυσης νέων και ικανών ατόμων και το ενδιαφέρον για τη διερεύνηση των λόγων επιλογής της επιστήμης της Πληροφόρησης.

Στις περισσότερες μελέτες που εξετάστηκαν ως σημαντικότεροι λόγοι για την επιλογή της βιβλιοθηκονομίας παραμένουν η αγάπη για τα βιβλία και το ενδιαφέρον να εργασθούν σε ένα περιβάλλον που επιτρέπει την επαφή με τον κόσμο. Αλλά κατά την τελευταία περίπου δεκαετία, παρατηρείται μια μετακίνηση στην ιεράρχηση των παραγόντων προς εκείνους οι οποίοι συνδέονται με τις επαγγελματικές προοπτικές, το επιστημονικό πεδίο της πληροφόρησης και την τεχνολογία. Η μετακίνηση αυτή μπορεί να αποδοθεί στη μεταβαλλόμενη δυναμική της αγοράς εργασίας, στις συντελούμενες αλλαγές στο πεδίο της πληροφόρησης, στην αλλαγή της οργανωτικής κουλτούρας των πληροφοριακών οργανισμών, αλλά πιθανόν και στις αλλαγές στον προσανατολισμό των ίδιων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Παρατηρούνται όμως διαφοροποιήσεις ανάλογα με το φύλο ως προς το βαθμό επίδρασης των διαφόρων παραγόντων στη διαδικασία επιλογής, με τις γυναίκες να υιοθετούν περισσότερο κοινωνικά προσανατολισμένη κατεύθυνση, ως αποτέλεσμα αναπαραγωγής των κοινωνικών μηνυμάτων.

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μια περισσότερο σύνθετη εξέταση του θέματος, με ορισμένες ερευνητικές προσπάθειες να μη περιορίζονται μόνο στα άτομα που είναι ήδη επαγγελματίες, αλλά να επιχειρούν να διερευνήσουν τις απόψεις ατόμων που αποτελούν εν δυνάμει πληθυσμό των τμημάτων, εκείνων που έχουν ήδη επιλέξει επιστημονικό πεδίο, καθώς και εκείνων που είναι φοιτητές σε τμήματα βιβλιοθηκονομίας και πληροφόρησης.

Από μια διαφορετική κατηγορία μελετών διαπιστώθηκε ότι τα κυρίαρχα στερεότυπα στη βιβλιοθηκονομία μεταφέρουν, στη καλύτερη περίπτωση, την εικόνα ενός επαγγέλματος το οποίο δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον και αποτυγχάνει να αναδείξει τη πλήρη κλίμακα των δυνατοτήτων του και στη χειρότερη περίπτωση ένα αρνητικό πλαίσιο εικόνων που αποθαρρύνει τα νέα άτομα από τη επιλογή αυτή (Genoni και Greeve 1997). Η απεικόνιση

στα μέσα αυτά μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην οποιαδήποτε κοινωνική ομάδα, καθώς συμβάλλει στη θεμελίωση ή ενδυνάμωση των στερεότυπων, αντανακλώντας τις κυρίαρχες αντιλήψεις και διαμορφώνοντας τις κοινωνικές απόψεις (Demnick και Felton 2004). Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς είναι γνωστό ότι η αντίληψη της πραγματικότητας είναι περισσότερο σημαντική από την αντικειμενική πραγματικότητα και, συχνά, οι εσωτερικευμένες εικόνες είναι εκείνες οι οποίες “διαμορφώνουν” τις αποφάσεις και τις επιλογές των ατόμων (Foskett και Hemsley–Brown 1999).

Οι περισσότερες από τις μελέτες που παρουσιάστηκαν στην παρούσα εισήγηση δεν υιοθετούν θεωρητικές προσεγγίσεις προκειμένου να αναλύσουν τους λόγους επιλογής της Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης και να εξηγήσουν τη συνθετότητα του φαινομένου. Το ερευνητικό ενδιαφέρον περιορίζεται στη αποτύπωση των παραγόντων που φαίνεται ότι ασκούν επιρροή στην επιλογή της επιστήμης, οι οποίοι εκφράζονται ως προτιμήσεις, μολονότι ενδέχεται να αντανακλούν ευκαιρίες συνδεδεμένες με την τάξη, το φύλο και διάφορους άλλους παράγοντες των διαδικασιών κοινωνικοποίησης.

Περιορισμένος αριθμός εμπειρικών ερευνών εξετάζει το θέμα της αρχικής επιλογής των φοιτητών της Βιβλιοθηκονομίας και της ενδεχόμενης μεταβολής των αντιλήψεών τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Οι έρευνες αυτές παρουσιάζουν περιορισμένο ενδιαφέρον για την ελληνική πραγματικότητα όχι μόνο γιατί έχουν διεξαχθεί σε διαφορετικό χρόνο και χώρο, αλλά κυρίως επειδή δεν φαίνεται να εξετάζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και δεν επιχειρούν ανάλυση του φαινομένου στο πλαίσιο του περιβάλλοντος στο οποίο λαμβάνει χώρα η διαπραγμάτευση της επιλογής.

Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας φαίνεται ότι υπάρχει κενό ως προς τη μελέτη τόσο της εκπαιδευτικής πορείας των ατόμων που επιλέγουν ή αποφασίζουν να δεχθούν τη διαμορφωμένη διαλογή ως αποτέλεσμα της λειτουργίας των εκπαιδευτικών συστημάτων, όσο και της εκπαιδευτικής τους διαδρομής στο πλαίσιο συγκεκριμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αναδεικνύοντας, έτσι, την ανάγκη περαιτέρω επιστημονικής διερεύνησης του θέματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Andrews, A και Ellis, D. 2005. The changing nature of work in library and information services in the UK: an analysis. *Education for Information* 23, (1/2): 57–77.
- Ashcroft, L. 2004. Developing competencies, critical analysis and personal transferable skills in future information professionals. *Library Review* 53, (2): 82–88.
- Audunson, R., R. Nordlie και I.C. Spangen 2003. The complete librarian—an outdated species? LIS between profession and discipline. *New Library World* 104, (6):195–202.
- Banfield, R. 1992. Libraries in the 21st century: who will mind the store. *Illinois Libraries* 74: 292–96.
- Baruchson–Arbib, S. και J. Bronstein 2002. A view to the future of the library and information science profession: a Delphi study. *Journal of the American Society for Information Science* 53, (5): 397–408.
- Bello, M. 1996. Choosing a career: librarian?. *Librarian Career Development* 4, (4): 15–19.
- Bridland, A. 1998. The linking of knowledge and skills to changing work practices. *Education for Library and Information Science: Australia* 15: 11–27.
- Brine, A. και J. Feather 2003. Building a skills portfolio for the information professional. *New Library World* 104, (11/12): 455–63.
- Brophy, P. 2000. Towards a generic model of information and library services in the information age. *Journal of Documentation* 56, (2): 161–84.
- Chermatory, L. και F. Harris 2000. Added value: its nature, roles and sustainability. *European Journal of Marketing* 34, (1/2): 39–56.
- Cline, N.M. 2000. Virtual continuity: the challenge for research libraries today. *Educare Review* 25, (3): 22–28.
- Danner, R. 1998. Redefining a profession. *Law Library Journal* 90, (3): 315–56.
- Deeming, C. και J. Chelin 2001. Make your own lack: a study of people changing career into librarianship. *New Library World* 102, (1/2): 13–26.
- Dimnik, T. και S.Felton 2006. Accountant stereotypes in movies distributed in North America in the twentieth century. *Accounting Organizations and Society* 31, (2): 129–155
- Erasmus, S. 2001. Information literacy and distance education: the challenges of addressing the lack of (basic) information skills in a lifelong environment: a case study. *Mousaion* 9, (2):15–22.
- Farley–Larmour, K. 2000. ‘Books and reading’ or ‘information and access’? Interest, motivations and influences towards library and information studies. *Education for Library and Information Services: Australia (ELIS: A)* 17, (4): 5–18.
- Ficar, C. 2001 Non librarians health professionals becoming librarians and information specialist: results of an Internet survey. *Bulletin of the Medical Library Association* 89, (1): 59–67.
- Fisher, B. 2004. Workforce skills development: the professional imperative for infor-

mation services in the United Kingdom. Εργασία στο ALIA conference 2004: Challenging ideas. Cold Coast Convention and Exhibition Center, Queensland, Australia, 21–24 September 2004, <http://conferences.alia.org.au/alia2004/pdfs/fisher.b.paper.pdf> (πρόσβαση στις 11/07/2006)

- Genoni, P. και N. Greeve 1997. School–leaver attitudes towards careers in librarianship: the results of a survey. *The Australian Library Journal* 46, (3): 288–303.
- Goulding, A. και B. Bromham 2000. Professionals characters: the personality of the future information workforce. *Education for Information* 18: 7–31.
- Griffiths, J.M. 1998. The new information professional. *Bulletin of the American Society for Information Science* 24, (3): 8–12.
- Guy, St.C. 1996. *Entrepreneurial librarianship: the key to effective information services management*. London: Bowker Saur.
- Hallam, G. και H. Partridge 2005. Great expectations? Developing a profile of the 21st century library and information student: a Queensland University of Technology case study. Εργασία στο World Library and Information Congress: 71th IFLA General Conference and Council Libraries – A voyage of discovery, August 14th – 18th 2005, Oslo, Norway, http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/047e–Hallam_Partridge.pdf (πρόσβαση στις 11/07/2006).
- Harralson, D. 2001. Recruitment in academic libraries: library literature in the 90s. *College and Undergraduate Libraries* 8, (1): 37–68.
- Harris, R. και A. Wilkinson 2001. (Re)positioning librarians: How young people view the information sector. *Journal of Education for Library and Information Science* 42, (4): 289–307.
- Heim, K. και W. Moen 1989. *Occupational Entry: Library and Information Science Student's Attitudes, Demographics, and Aspirations Survey*. Chicago: American Library Association, Office of Library Personnel Resources.
- Johnson, I. 1998. Challenges in developing professionals for the information society and some responses by the British schools of librarianship and information studies. *Library Review* 47, (3): 52–59.
- Marfleet, J. και K. Kelly 1999. Leading the field: the role of the information professional in the next century. *Electronic Library* 17, (6): 359–64.
- Markella, R. και G. Baxter 2001. The demand for undergraduate course provision in information and library studies. *Education for Information* 19: 277–97.
- Matersca, M. 2004. Librarians in the knowledge age. *New Library World* 105, (3/4): 142–48.
- Μονιάρου–Παπακωνσταντίνου, Β., Σ. Χατζημάρη και Σ. Τσάφου 2005. Αλλαγές στην κοινωνία της πληροφορίας, αλλαγές στην εκπαίδευση των επαγγελματιών πληροφόρησης. Εργασία στο 14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Διαχείριση της Γνώσης: Ο Παγκόσμιος Ιστός και οι Μονάδες Πληροφόρησης, ΤΕΙ Αθήνας.
- Moore, N. 1996. Creators, communicators and consolidators: The new information professional. *Managing Information* 3, (6): 24–25.

- Moore, N. 1998. The future demand for information professionals in Europe. *Education for Information* 16: 191–208.
- Myburgh, S. 2003. Education directions for new information professionals. *The Australian Library Journal* 52, (3): 1–12.
- Newton, R και D. Dixon 1999. New roles for Information professionals: user education as a core professional competency within the new information environment. *Journal of Education for Library and Information Science* 40, (3): 151–160.
- Nicolson, M. 1998. The remaking of librarians in the knowledge era: skills to meet future requirements. *Education for Library and Information Science: Australia* 15: 33–35.
- Ole Pors, N. 1994. The changing labour market of the information professional: challenges for library school education. *Librarian Career Development* 2, (3): 14–21.
- Pedley, P. 2001. The information professional of the 21st century. *Managing Information* 8, (7): 8–9.
- Rothwell, A. 1990. The image of librarians. *Library Management* 11, (1): 25–56.
- Rowley, J. 2003. Knowledge management—the new librarianship? From custodians of history to gatekeepers to the future. *Library Management* 24, (8/9): 433–40.
- Soy, S. 1996. *Enabling the enablers: positioning library and information science professionals for the future*, <http://www.gslis.utexas.edu/~ssoy/disciplinary/1391d4a.htm> (πρόσβαση στις 1 Δεκεμβρίου 2003)
- Special Library Association 2003. *Competencies for information professional of the 21st century*, <http://www.sla.org/professional/competency.html> (πρόσβαση στις 1 Δεκεμβρίου 2003)
- Σταμάτης, Κ. 2005. *Η Αβέβαιη “Κοινωνία της Γνώσης”*. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- Stueart, R. 1998. Preparing Information Professionals for the next century. *Education for Information* 16: 243–51.
- Tenopir, C. 2002. Educating tomorrow's information professionals today. *Searcher* 10, (7): 1–9.
- Toftoy, C.N. 2002. The key to a librarian's success: developing entrepreneurial traits. *Information Outlook* 6, (6): 42–45.
- Van House, N.A. 1988. MLS students choice of a library career. *Library and Information Science Research*, 10: 157–76.
- Van House N.A. και S. Sutton 1996. The panda syndrome: an ecology of LIS education. *Journal of Education for Library and Information Science* 37, (2): 131–47.
- Walker, S. και L. Lawson 1993. The librarian stereotype and the movies. *The Journal of Academic Media Librarianship* 1, (1): 16–28.
- Wilder, S. 1999. The age demographics of academic librarians: a profession apart. *Journal of Library Administration* 28, (3): 5–82.
- Winston, M. 1997. The recruitment, education and careers of academic business librarians. University of Pittsburgh, Pittsburgh, PA, PhD thesis.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μελέτες που συνδέονται με την επιλογή του τομέα σπουδών στη Βιβλιοθηκονομία–Πληροφόρηση.

Πίνακας: 1				
Μελέτη	Δείγμα	Ηλικία	Μεθοδολογία	Σημαντικά ευρήματα
Cenoni και Greeve (1997) Αυστραλία <i>The Australian Library Journal</i>	Μαθητές Λυκείου	16–17 ετών	Ερωτηματολόγιο Διανεμήθηκαν 2000, απαντήθηκαν σωστά 766, ποσοστό 4% επί του συνόλου αυτής της ηλικια- κής ομάδας στη Δυτική Αυστ.	Οι μαθητές δεν θεωρούν τη βιβλιοθηκονομία ενδιαφέρουσα καριέρα και πιστεύουν ότι το κοι- νωνικό κύρος, οι επαγ- γελματικές προοπτικές και οι αποδοχές είναι περιορισμένες
Markella και Baxter (2001) Μ. Βρετανία <i>Education for Information</i>	Απόφοιτοι, Φοιτητές σχολής πλη- ροφοριών και μέσων, Μαθητές Λυκείου	Διάφορες ηλικίες (Επαγγελμα- τίες, προπτυ- χιακοί, μαθητές)	Ερωτηματολόγιο Ανταποκρίθηκαν 24 απόφοιτοι, 13 φοι- τητές και 152 μαθη- τές από τους 180	Οι απόφοιτοι επηρεά- στηκαν από παράγοντες που συνδέονται με την επιστημονική περιοχή της πληροφόρησης και τη μορφή της απασχόλη- σης, οι φοιτητές από τις επαγγελματικές προο- πτικές σε παραδοσιακές και μη παραδοσιακές θέσεις. Οι μαθητές δεν θεωρούν ότι ο τομέας παρουσιάζει ενδιαφέρον.

Πίνακας: 2				
Μελέτη	Δείγμα	Ηλικία	Μεθοδολογία	Σημαντικά ευρήματα
Harris και Wilkinson (2001) Κανα- δάς <i>Journal of Education for Library and Information Science</i>	Φοιτητές από διάφορα επιστημονι- κά πεδία	Πρωτοετείς	Ερωτηματολόγιο 2047 φοιτητές συμπλήρωσαν ένα από τα 8 σύντομα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν, καθένα εκ των οποίων συμπληρώ- θηκε από 250 τουλ. φοιτητές.	Οι φοιτητές σε ποσοστό 60%πίστευαν ότι για τους βιβλιοθηκονόμους δεν απαιτούνται ειδικές σπουδές. Χρειάζονται λιγότερες γνώσεις υπο- λογιστών σε σχέση με τους ειδικούς Διαδικτύου και οι επαγγελματικές τους προοπτικές περιο- ρίζονται.

Πίνακας: 3				
Μελέτη	Δείγμα	Ηλικία	Μεθοδολογία	Σημαντικά ευρήματα
Van House (1988) ΗΠΑ <i>Library and Information Science Research</i>	Φοιτητές Βιβλιοθηκονομίας	Μεταπτυχιακοί	Ερωτηματολόγιο	Οι λόγοι επιλογής ήταν εσωγενείς παράγοντες όπως ενδιαφέρον για τον τομέα, ενδιαφέρουσα εργασία, αυτονομία, δημιουργικότητα, αλλά και προοπτικές απασχόλησης.
Heim και Moen (1989) ΗΠΑ	Φοιτητές Βιβλιοθηκονομίας	Μεταπτυχιακοί	Ερωτηματολόγιο	Οι παράγοντες που επηρέασαν ήταν ο βιβλιοθηκονόμος, η οικογένεια και οι φίλοι, καθώς και το διδακτικό προσωπικό των ιδρυμάτων.
Bello (1996) Νιγηρία <i>Librarian Career Development</i>	Ασκούμενοι Βιβλιοθηκονόμοι (Trainee Librarians)		Ερωτηματολόγιο Διανεμήθηκε σε 150 άτομα, Ανταποκρίθηκαν 82	Εξωτερικοί παράγοντες όπως γονείς, φίλοι, εργοδότες Μέσα, αλλά και επαγγελματικοί παράγοντες, επηρέασαν τις αποφάσεις επιλογής.
Jones & Goulding (1999) Μ. Βρετανία <i>Journal of Librarianship and Information Science</i>	Φοιτητές Διαχείριση πληροφορίας και Βιβλιοθηκονομίας	Μεταπτυχιακοί	Ερωτηματολόγιο Συνεντεύξεις	Σημαντικοί λόγοι ήταν οι επαγγελματικές προοπτικές και η εργασία με βιβλία/πληροφορίες. Διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δυο φύλων.
Farley-Larbour (2000) Αυστραλία <i>Education for Library and Information Services: Australia (ELIS:A)</i>	Φοιτητές Βιβλιοθηκονομίας και σπουδών πληροφόρησης σε τρία εκπαιδευτικά ιδρύματα	Προπτυχιακοί, πρωτοετείς	Ερωτηματολόγιο Διανεμήθηκαν 194, συμπληρώθηκαν 158. Συνεντεύξεις, 50	Σημαντικοί παράγοντες ήταν τα βιβλία και το διάβασμα, το ενδιαφέρον για τον κόσμο και οι επαγγελματικές προοπτικές.
Hallam και Patridge (2005) Αυστραλία <i>IFLA Conference</i>	Φοιτητές κατά την εισαγωγή τους και το τέλος των σπουδών σε ένα πανεπιστήμιο	Μεταπτυχιακοί	Ερωτηματολόγιο Ανταποκρίθηκαν 110 φοιτητές στη πρώτη φάση της έρευνας και 49 στη δεύτερη φάση	Οι βασικότεροι λόγοι επιλογής ήταν οι θετικές επαγγελματικές προοπτικές, η αγάπη για τα βιβλία και το ενδιαφέρον για την έρευνα. Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές αλλαγές στις αντιλήψεις των φοιτητών μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους

Πίνακας: 4				
Μελέτη	Δείγμα	Ηλικία	Μεθοδολογία	Σημαντικά ευρήματα
Winston (1997) ΗΠΑ Διδακτορική διατριβή	Βιβλιοθηκονόμοι επιχειρήσεων σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες	Βιβλιοθηκονόμοι, κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου εργαζόμενοι σε βιβλιοθήκες επιχειρήσεων	Ερωτηματολόγιο Διανεμήθηκε σε 200 άτομα, ανταποκρίθηκαν 104, 83 ήταν χρήσιμα για τους σκοπούς της εργασίας	Μεγαλύτερη σημασία είχαν οι εσωγενείς παράγοντες. Το φύλο επηρέασε τη διαβάθμιση των παραγόντων
Ficar (2001) ΗΠΑ <i>Bulletin of the Medical Library Association</i>	Επαγγελματίες της υγείας που αποφάσισαν να αλλάξουν καριέρα	Επαγγελματίες	Ερωτηματολόγιο μέσω Διαδικτύου. Εντοπίστηκαν 118 επαγγελματίες και συμπληρώθηκαν 112 ερωτηματολόγια	Σημαντικοί λόγοι ήταν η αγάπη για τα βιβλία και τις πληροφορίες. Διαπιστώθηκε ότι το περιβάλλον των ατόμων δεν είδε με θετικό τρόπο την αλλαγή
Deeming & Chelin (2001) Μ. Βρετανία <i>New Library World</i>	Επαγγελματίες που αποφάσισαν να αλλάξουν καριέρα	Επαγγελματίες	Ερωτηματολόγιο Συνεντεύξεις	Οι λόγοι που επηρέασαν την αλλαγή καριέρας ήταν η αβεβαιότητα και οι δυσκολίες, η λανθασμένη αρχική επιλογή, η αντίληψη για το έργο της πληροφόρησης και πρακτικοί λόγοι

Πίνακας: 5				
Μελέτη	Δείγμα	Ηλικία	Μεθοδολογία	Σημαντικά ευρήματα
Rothwell (1990) Library Management	Ευρύτερο κοινό	Διάφορες ηλικίες	Συνεντεύξεις	Η ηλικιακή ομάδα 16–24 ετών έχει την περισσότερη αρνητική εικόνα για τους βιβλιοθηκονόμους
Ole Pors (1994) Δανία <i>Librarian Career Development</i>	Επαγγελματίες από διάφορους τομείς	Διάφορες ηλικίες (συνηθισμένοι πολίτες)	Ερωτηματολόγιο	Το έργο του βιβλιοθηκονόμου εκτιμάται σε ποσοστό 68% ως αθόρυβο, 51% με προσανατολισμό στις επαναλαμβανόμενες εργασίες και 6% ως σύγχρονο
Walker & Watson (1993) <i>The Journal of Academic Media Librarianship</i>	Μελέτη 30 κινηματογραφικών ταινιών. Οι περισσότερες από αυτές παρήχθησαν πριν από την εισαγωγή της τεχνολογίας στις βιβλιοθήκες	Οι κινηματογραφικές ταινίες καλύπτουν την περίοδο 1920–1980	Τυχαίο δείγμα Οι στερεότυπες αντιλήψεις εξετάζονται αρχικά σε σχέση με τη σπουδαιότητα των χαρακτηριστικών και των καθηκόντων και μετά σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση και το είδος της ταινίας	Οι λόγοι που επηρέασαν την αλλαγή καριέρας ήταν η αβεβαιότητα και οι δυσκολίες, η λανθασμένη αρχική επιλογή, η αντίληψη για το έργο της πληροφόρησης και πρακτικοί λόγοι